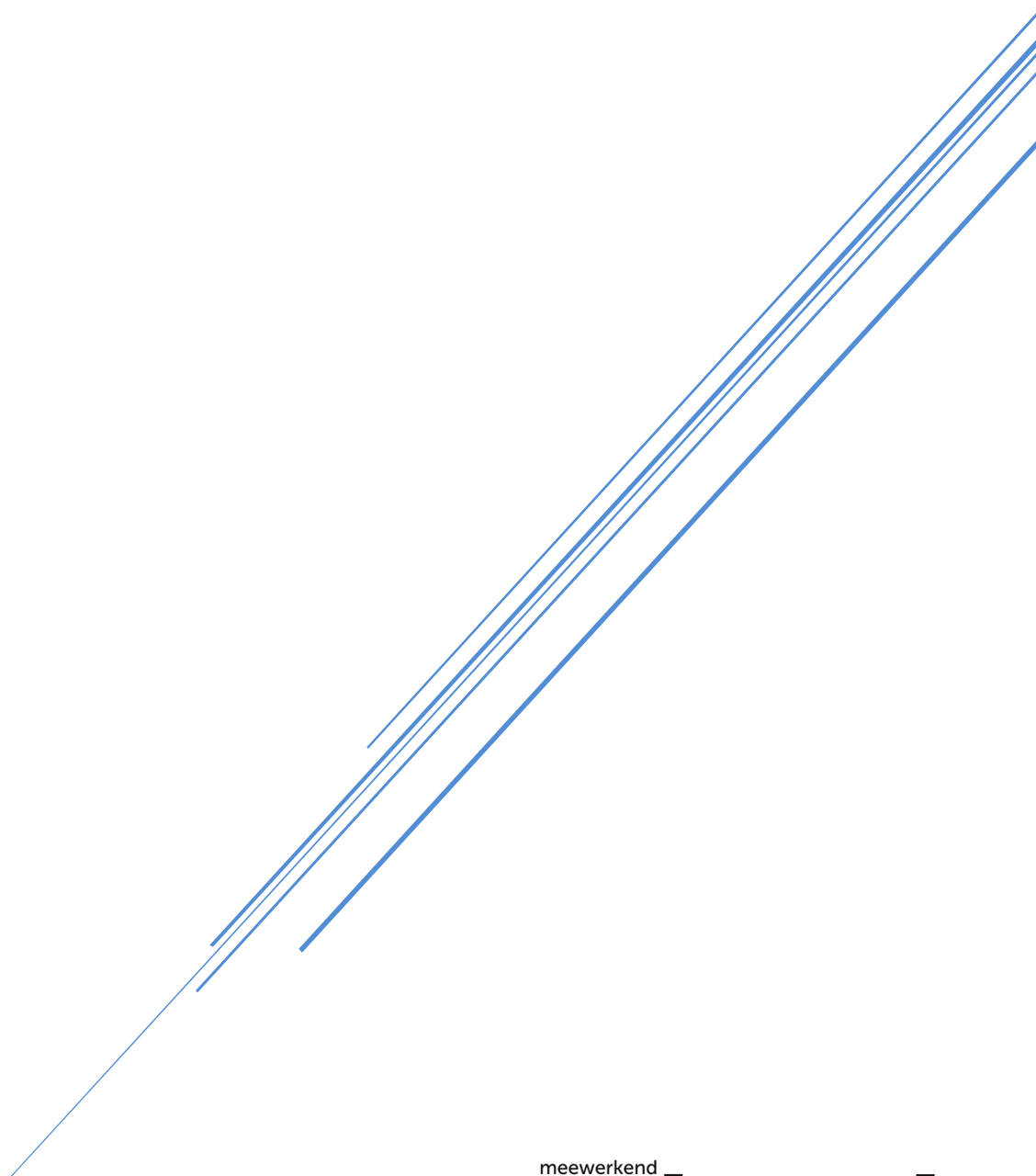

ANALYSE WMO TEKORT 2020

BOXTEL DEFINITIEF.DOCX

meewerkend

boxtel

Inhoudsopgave

Opdracht.....	2
1. Samenvatting.....	2
2. Aanpak.....	2
3. Schets van Boxtel.....	3
4.1 Demografie	3
4.2 Gezondheid	3
4.3 Het zorggebruik	3
4.5 Het voorzieningenniveau.....	4
4.6 Conclusie Schets van Boxtel	5
4. Financiën Wmo Boxtel.....	6
5.1 Conclusie Financiën	6
5. Regio Meierij	7
6.1 Regionale samenwerking.....	7
6.2 Wmo inkoopkader 2020.....	7
6.2 Evaluatie gemeentelijke samenwerking.....	7
6.3 Wmo Inkoop 2022 e.v.	7
6.4 Landelijk beeld Wmo	8
6. Beïnvloedende factoren op tekort 2020	8
7. Slotconclusie en vervolg	8
8.1 Vervolg.....	9
8. Wat weten we nog niet	10
9. Voorstel	10

Opdracht

De regionale prognose voor uitgaven Wmo perceel 1 (Specialistische Hulp: Individuele Begeleiding, Dagbesteding en Kortdurend Verblijf) heeft uitgewezen dat de gemeente Boxtel in 2020 een tekort heeft op de begroting van (ten minste) € 564.000,-.

De gemeenteraad van Boxtel heeft het college verzocht om in het 1^e kwartaal 2020 te komen met een analyse en dekking van dit financieel tekort op Individuele Begeleiding en Dagbesteding. Op basis van deze analyse kan het college besluiten nader onderzoek te doen naar oorzaken en maatregelen om de overschrijding (structureel) terug te brengen. Op dat moment kan het financieel effect van knoppen worden beoordeeld die kunnen zorgen voor een minder ongunstig financieel beeld.

1. Samenvatting

In de regio Meierij is per 2020 de afspraak over solidariteit losgelaten; in dat jaar worden de uitgaven voor Specialistische Hulp procentueel verdeeld op basis van de daadwerkelijke realisaties (in 2018). De aanpassing van deze afspraak brengt een schokeffect teweeg in de uitgaven voor Boxtel; de verwachte stijging bedraagt ruim 24%. Dit is de belangrijkste oorzaak van het financiële tekort.

In de periode 2017-2020 zijn de uitgaven op alle Wmo percelen en lokaal beleid toegenomen, variërend van 8% tot meer dan 30%. De inkomsten (Rijksbijdragen en eigen bijdragen) hebben deze uitgavenstijging niet volledig gevolgd.

Onze gemeentelijke invloed ligt op het lokaal terugdringen van het aantal indicaties SH. Er wordt lokaal en regionaal nog onvoldoende Wmo managementinformatie benut over het gebruik, beoogde effecten en financiën. Aandachtspunt is de financiële beheersing. Verder lokaal onderzoek moet gericht zijn op de gehele Wmo (en aanverwant beleid) en de inrichting en verbetering van beleid, beheer en monitoring.

Voor 2020 moet rekening worden gehouden met minimaal een tekort van €564.000,- op perceel 1. Of verschuiving tussen WMO-producten mogelijk en realistisch is, kan deel uitmaken van verder onderzoek. Dit zal echter niet voldoende zijn om het gehele tekort te dekken. Er zijn vergaande ingrepen nodig om de Wmo uitgaven structureel te beperken. Hiervoor zijn gewogen bestuurlijke keuzes nodig omdat het ingrijpt in het sociale gezicht van Boxtel.

2. Aanpak

In een drietal werksessies heeft een ambtelijke werkgroep een verkenning gedaan van de lokale situatie, een eerste inventarisatie gemaakt van de oorzaken van het begrotingstekort en de opties voor dekking in 2020 en verder. De ambtelijke werkgroep heeft een brede vertegenwoordiging vanuit de teams Financiën, Toegang (wijkteams) en Beleid sociaal domein.

In de analyse zoomen we eerst in op de lokale context van de gemeente Boxtel. Daarna beschrijven we de situatie en afspraken in de regio Meierij. We geven een overzicht van beïnvloedende factoren op het Wmo gebruik en benoemen wat we (na deze verkenning) nog niet weten. Afsluitend komen we met een slotconclusie over de belangrijkste oorzaken van het tekort en een advies.

3. Schets van Boxtel

4.1 Demografie

Boxtel heeft op 1 januari 2020 30.801 inwoners¹; 6.861 inwoners zijn 65 jaar of ouder (22,28%). Dit percentage ligt in Boxtel ruim 7% hoger dan landelijk; daar bedraagt het aandeel 65+ers bijna 15%.

leeftijd	aantal	% op totaal
0 – 18	5.923	19,22
18 - 65	18.017	58,50
65 - 75	4.013	13,03
75 en ouder	2.848	9,25
Totaal	30.801	100%

tabel 1: bevolkingsopbouw op 1 januari 2020

4.2 Gezondheid ²

4.2.1 Bevolkingsonderzoeken

Er worden veel aspecten onderzocht in bevolkingsonderzoeken. In deze schets zijn onderwerpen geselecteerd waarvan algemeen wordt aangenomen dat deze van invloed zijn op de gezondheid.

items	weging	% Boxtel	% landelijk
sociaal economische status ³	ongeveer gelijk		
WOZ waarde woningen	lager	244.000 ⁴	248.000
levensverwachting	ongeveer gelijk	81,0	81,5
eenzaamheidsbeleving	lager	40,5	42,9
beweging	hoger	70,7	63,0
overgewicht	hoger	50,1	48,9

tabel 2: gezondheid inwoners gemeente Boxtel

4.2.2 de Gezondheidsmonitor

Elke vier jaar voert de GGD een onderzoek uit naar de gezondheid(sbeleving) van inwoners. <https://brabantscan.nl/home>. De meest relevante en opmerkelijke uitkomsten (uit 2016) zijn opgenomen in onderstaande tabel. Dit zijn mogelijk verouderde gegevens; in 2020 brengt de GGD een nieuwe monitor uit.

thema	weging relatief	%Boxtel	% GGD Regio
is in of rondom huis gevallen	25% hoger	4	3
ontvangt onvoldoende steun van andere mensen	22% hoger	11	9
ontvangt hulp vanwege de gezondheid	17% hoger	27	23
heeft i.v.m. gezondheid meer behoefte aan hulp (dan wordt ontvangen)	6x zo hoog	6	1

tabel 3: GG monitor (2016)

4.3 Het zorggebruik⁵

Het gebruik van huisartsenzorg en GGZ ligt in Boxtel relatief gezien respectievelijk 5,6% en 37,5% hoger dan landelijk. Dit heeft hoogstwaarschijnlijk ook effect op Wmo gebruik.

¹ uit: Gemeentelijke Basis Administratie Boxtel, 1-1-2020

² data uit www.waarstaatjegemeente.nl (2016, 2018) Deze data haalt de site op uit diverse (bevolkings)onderzoeken.

³ sociaaleconomische status (SES) geeft de mate aan waarin huishoudens de mogelijkheid hebben om maatschappelijke goederen te creëren of consumeren (Miech & Hauser, 2001). SES is gerelateerd aan gezondheid(szorg), de toegang tot middelen voor het krijgen en behoud van een goede gezondheid.

⁴ vergeleken met 2 andere gemeenten in de regio Meierij ligt de gemiddelde WOZ waarde beduidend lager, respectievelijk € 345.000 (Vught) en € 299.000 (St Michielsgestel)

⁵ data uit www.waarstaatjegemeente.nl

items	weging	% Boxtel	% landelijk
gebruik huisartsenzorg	hoger	82,8	78,4
gebruik Basis GGZ/POH GGZ	veel hoger	5,5	4,0
gebruik wijkverpleging	lager	3,0	3,2
mantelzorg	hoger	16,1	14,2

tabel 4: zorggebruik algemeen gemeente Boxtel

4.4 Het Wmo gebruik⁶

In Boxtel ontvangt in 2019 4,3% van de bevolking ondersteuning vanuit de Wmo. In dit jaar is het landelijke percentage voor deze ondersteuning 3,5%.

- Het gebruik van Individuele Begeleiding ligt in Boxtel hoger dan in de gemeenten Haaren (3,2%) en SMG (3,6%). Uit de opgehaalde data lijkt het gebruik in Boxtel in vergelijking met gemeenten van vergelijkbare omvang hoger; hoeveel is uit de grafiek niet precies te duiden.
- Het aantal indicaties voor Begeleiding is in de periode 2017–2019 gestegen met 112 (van 413 naar 525). Een stijging van ruim 27%⁷. Een vergelijking met Haaren en Sint-Michielsgestel⁸:

gemeente	aantal 2015	aantal 2017	aantal dec 2019	stijging 2017-2019	hoogste aantal
Boxtel	383	413	525	27%	januari 2020 (532)
Haaren	111	122	167	10%	november 2019 (171)
Sint-Michielsgestel	296	295	319	8%	mei 2019 (343)

tabel 5: vergelijking aantal indicaties Begeleiding gemeenten MGD

- De gemiddelde geïnde eigen bijdrage per klant ligt in Boxtel per maand circa € 8,- lager dan in vergelijkbare gemeenten.
- In Boxtel ontvingen 13,2% van de inwoners Wmo zorg (algemeen) via een PGB, in gemeenten met een vergelijkbaar inwoneraantal ligt dat percentage op 9,4.

Een analyse van de inkomstenkant maakt geen onderdeel uit van deze opdracht. Wel is geconstateerd dat het totaal van de geïnde eigen bijdragen voor Boxtel ten opzichte van 2018 is gedaald van € 24.000,- per maand naar maandelijks gemiddeld € 5.500,- in 2019⁹. Waarschijnlijk het gevolg van de invoering van het abonnementstarief. Deze beleidswijziging kan ook een verklaring zijn voor de stijging van het aantal Wmo aanvragen.

4.5 Het voorzieningenniveau

In de Wmo is het volgende opgenomen:

(...) Gemeenten zijn verantwoordelijk om voorzieningen te treffen waardoor inwoners en cliënten in staat worden gesteld deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer en zelfstandig te functioneren in de samenleving. Wanneer algemene voorzieningen (ook genoemd 'voorliggend veld') niet volstaan, moet een maatwerkvoorziening (Wmo) worden geleverd (...)

Met bovenstaande als uitgangspunt, is er een relatie tussen het niveau van (algemene) voorzieningen (0^e en 1^e lijn) en het gebruik van Wmo voorzieningen. We kunnen er niet als vanzelfsprekend van uitgaan dat met een goed voorzieningenniveau het gebruik van Wmo voorzieningen afneemt. Dat blijft afhankelijk van (een combinatie van) meerdere factoren. Maar over het algemeen is een individuele maatwerkvoorziening duurder dan collectief aanbod en kan preventie zorgen voor uitstel of afstel van het beroep op een zorgvoorziening.

⁶ data uit de landelijke Wmo monitor (2019). Dit betreft Huishoudelijke Hulp, Begeleiding, Hulpmiddelen en Vervoer.

Dagbesteding is niet opgenomen in de Wmo monitor

⁷Er is in de lokale registraties tot dusver geen onderscheid gemaakt in indicaties Dagbesteding en Individuele Begeleiding

⁸ Uit Cognos, het binnen MGD gebruikte datasysteem.

⁹ Gewijzigd rijksbeleid: vanaf 2019 eigen bijdrage op basis van inkomen naar abonnementstarief voor Wmo voorzieningen. Dit betreft het totaal van alle Wmo voorzieningen.

4.5.1 0^e lijns voorzieningen

De ondersteuning 0^e lijn zijn alle collectieve, algemeen toegankelijke voorzieningen die inwoners in staat stellen om maatschappelijk te participeren, zich te ontwikkelen en een betekenisvol persoonlijk netwerk op te bouwen en te behouden. De 0e lijn heeft een belangrijke preventieve functie in de doorstroom naar individuele ondersteuning vanuit de Wmo.

4.5.2 1e lijns voorzieningen

De doelgroep van de 1e lijn zijn inwoners die op één of meerdere gebieden praktische, verstandelijke of psychische belemmeringen ervaren in het 'meedoen' en hierbij geholpen willen worden. De ondersteuning bestaat uit een breed scala aan lichte en/of kortdurende vormen van ondersteuning en hulpverlening die eenvoudig toegankelijk zijn (vrij toegankelijk of met een 'lichte toets'). Er is nooit een indicatie nodig.

4.5.3 Overzicht van aanbod voorzieningen en gebruik

In Boxtel loopt sinds begin 2019 een project 0^e en 1^e lijn. Het doel is om de beschikbare 0^e en 1^e lijnsvoorzieningen meer op elkaar af te stemmen. Mogelijk is er sprake van overlap waarbij sprake kan zijn van kostenverhoging. Dit inzicht ontbreekt nog; een totaaloverzicht van het algemene aanbod is nog niet beschikbaar. Dit staat gepland voor voorjaar 2021.

Beschikbaarheid en cijfers over het daadwerkelijk gebruik van deze voorzieningen zijn hierin belangrijk. Op basis daarvan kan worden gestuurd op het uitstellen en voorkomen van gebruik van zwaardere zorgvormen zoals Wmo voorzieningen. Kwaliteit, effectiviteit, daadwerkelijke aansluiting op de ondersteuningsvraag, verwijzing naar, bekendheid en kosten van het aanbod zijn hierin cruciaal.

4.6 Conclusie Schets van Boxtel

Bovenstaande data en informatie roepen in ieder geval de vraag op of er significante afwijkingen zijn ten opzichte van de landelijke cijfers en kenmerken. Daarnaast weten we dat er belangrijke verbanden te leggen zijn met andere lokale beleidsterreinen. Deze zijn niet meegenomen in deze opdracht.

Zichtbaar is dat er lokaal (binnen de Suite) en regionaal (de RIOZ) nog te beperkt wordt geïnvesteerd in monitoring en daadwerkelijk gebruik van data-informatie voor beleidssturing. Er zijn op basis van de beschikbare managementinformatie geen gerichte beleidsaanpassingen gedaan. De datagegevens voor Specialistische Hulp zijn lokaal niet voldoende specifiek. Een jarenlange trend van uiteindelijk een toename van ruim 27% (2017-2019) op het aantal indicaties Begeleiding had een signaal moeten geven.

Het is van belang ontwikkeling van data als onderbouwing van beleid mee te nemen in een bredere onderzoeksopdracht. Ook moeten dringend maatregelen worden getroffen om de uitgaven binnen de Wmo te dempen. Hiervoor zijn gewogen bestuurlijke keuzes nodig omdat het ingrijpt in het sociale gezicht van Boxtel.

4. Financiën Wmo Boxtel

Gemeenten hebben sinds 2015 een compensatieplicht voor langdurig zieken en ouderen. Een deel van die taken hebben gemeenten overgenomen van het rijk en hiervoor zijn rijksmiddelen toegevoegd aan het gemeentefonds. In Boxtel was de basis voor het overzetten van de gelden: één op één met Rijksmiddelen met een jaarlijkse indexering.

Vanaf 2017 ziet het budgettaire overzicht er voor de (totale) uitvoering van de Wmo¹⁰ in Boxtel er samengevat als volgt uit:

jaar	€ begroting	€ uitgaven	€ resultaat
2017	7.215.000	7.271.000	-56.000
2018	7.676.000	7.538.000	138.000
2019	8.009.000	8.439.000	-430.000
2020	8.798.000		-564.000 (voorlopig cijfer)

tabel 5: inkomsten en uitgaven Wmo

Een meer gedetailleerd financieel overzicht is toegevoegd als bijlage I.

Op 1-1-2019 is het abonnementstarief ingevoerd. In de periode december 2018- december 2019 steeg het aantal Wmo indicaties in Boxtel met bijna 11,5%. Vergelijking: in de 12 maanden daarvoor nam het aantal indicaties toe met 4.9%.

Een eerste oriëntatie op de financiële cijfers laat zien dat ten aanzien van de uitgaven alle onderdelen van de Wmo zijn gestegen, variërend van 8% tot meer dan 30%.

Uitschieters zijn Huishoudelijke Hulp met 29%, Inzet in lokaal (beleid) met 31%, PGB Begeleiding met 31% en Specialistische Hulp met 18%. Onder deze laatste - de Specialistische Hulp - vallen ZIN Individuele Begeleiding en Dagbesteding dat regionaal wordt ingekocht (en oorzaak is van het actuele tekort van ten minste € 564.000).

Uit het overzicht blijkt dat procentueel gezien uitgaven op andere Wmo posten in de periode 2017-2020 nog harder zijn gestegen. De inkomsten van het Rijk hebben deze uitgavenontwikkeling niet volledig gevolgd. De inkomsten uit de eigen bijdragen zijn – vanwege de invoering van het abonnementstarief - vanaf 2019 afgenomen.

Uit een eerste oriëntatie op de huidige Wmo-begroting lijkt dat de oplossing voor dekking niet gevonden kan worden in een verschuivingen tussen WMO-producten: de budgetten 2020 voor Huishoudelijke Hulp, hulpmiddelen en vervoer zijn gebaseerd op de uitgaven in de afgelopen jaren. Zonder beleidswijzigingen zit daarin vooralsnog geen ruimte.

Het is niet altijd te achterhalen welke afwegingen en keuzes in besluiten zijn gemaakt ten aanzien van de beschikbare budgetten en de financiële dekking van voorstellen. Dit betreft vooral de post lokaal beleid; hieruit zijn in de afgelopen jaren verschillende kosten gedekt en het overzicht ontbreekt. De financiële beheersing en het budgetbeheer zijn in die zin niet goed op orde. Mogelijk is in deze post nog beperkte ruimte te vinden. Dit is echter nooit voldoende om het gehele tekort te dekken.

5.1 Conclusie Financiën

Ook op de andere Wmo posten stijgen de uitgaven fors.

Er is niet voldoende managementinformatie over het verschil in daadwerkelijk Wmo gebruik (perceel 1) en de procentuele bijdrage aan de regio. Van de data die wél beschikbaar is, wordt niet voldoende gebruik gemaakt. De financiële begroting moet op orde worden gebracht en daarmee ook de financiële beheersing in al haar facetten.

Wellicht is herijking van de verschillende posten en uitgaven nodig. Dit past in het voornemen van Boxtel voor het voeren van een kerntakendiscussie.

¹⁰ Dit betreft: hulpmiddelen, woningaanpassingen, vervoer, huishoudelijke hulp, specialistische hulp, clientondersteuning, mantelzorg, uitvoeringskosten lokaal en regionaal

De werkgroep ziet vooralsnog geen mogelijkheden om – zeker binnen dit tijdsbestek - het tekort te dekken uit bestaande middelen.

5. Regio Meierij

6.1 Regionale samenwerking

In het samenwerkingsverband regio Meierij is Boxtel één van de zes gemeenten. Dat heeft consequenties voor de lokale ambtelijke en bestuurlijke invloed. Ten aanzien van de uitgaven Specialistische Hulp was eind 2018 bekend dat de regionale solidariteit per 2020 werd losgelaten. Boxtel heeft in 2018-2019 onderzocht op welke wijze zij uit de regionale samenwerking kon stappen; zij wilde ondermeer meer sturing op de uitgaven door af te stappen van lumpsum. Uittreding uit de regeling had echter te veel consequenties. Juist in die periode heeft de regio besloten de solidariteit los te laten.

Medio 2019 zijn door de Regionale Inkooporganisatie berekeningen over uitgaven Specialistische Hulp (SH) gecommuniceerd. Waarschijnlijk is de impasse in de regionale verhoudingen, het onvoldoende intern delen (en overdragen) van ontwikkelingen en een beperkte beleids capaciteit oorzaak dat niet voldoende is geanticipeerd op de consequenties van het loslaten van de solidariteit voor de financiële uitgaven.

6.2 Wmo inkoopkader 2020

De regio Meierij heeft in 2019 besloten de Wmo inkoopcontracten met de aanbieders Specialistische Hulp te verlengen met een jaar. In het 4^e kwartaal 2019 is hiervoor het Wmo inkoopkader 2020 opgesteld¹¹.

De meest belangrijke uitgangspunten voor dit regionale inkoopkader zijn:

- Het solidariteitsprincipe wordt per 2020 losgelaten.
- Het te verwachten budgettair kader 2019 is uitgangspunt.
- Er wordt rekening gehouden met een autonome groei van 6,5%.
- De afrekening is op basis van unieke aantallen per gemeente 2020 t.o.v. totaal verbruik regio.
- De basis van de financiering zijn de tarieven 2019 met toepassing van een indexatie.

6.2 Evaluatie gemeentelijke samenwerking

Van 2015-2019 is er regionaal en lokaal onvoldoende zicht geweest op de uitvoering en relevante basisinformatie over het gebruik, effecten en financiën. De sturingsinformatie was incompleet, versnipperd en monitoringsafspraken werden niet voldoende nagekomen.

Cijfermatig inzicht over gebruik is pas recent op gang gekomen, door toegevoegde contractuele afspraken over informatievoorziening. Gemeenten misten zakelijkheid bij de gezamenlijke inkoop. De gewenste transformatie was in 2018 nauwelijks zichtbaar¹².

6.3 Wmo Inkoop 2022 e.v.

Op dit moment vindt de voorbereiding plaats van het regionale inkoopproces 2022 e.v.

Hierin worden ondermeer onderwerpen uitgewerkt als (versterking van het) inhoudelijk beleidskader, monitoring en (lokale) afrekening van daadwerkelijke realisatie.

Dit nieuwe inkoopkader sluit aan bij het regionaal loslaten van de solidariteitsafpraak en legt meer verantwoordelijkheid voor en sturing op de Wmo zorgkosten bij de individuele gemeenten.

Pas in het eerste kwartaal 2020 is overeenstemming bereikt en worden de voorbereidingen getroffen voor de inkoop SH per 2022¹³ op basis van Pxq. Dit biedt individuele gemeenten per 2022 de mogelijkheid om zelf te sturen op het volume en met aanbieders af te rekenen op basis van daadwerkelijke levering.

¹¹ Door het college in Boxtel vastgesteld op 19 november 2019.

¹² Uit: Evaluatie gemeentelijke samenwerking Wmo, Significant 2018.

¹³ In verband met COVID-19 was een nieuwe inkoop per 2021 niet mogelijk.

6.4 Landelijk beeld Wmo

De nieuwe gemeentelijke Wmo taken gingen in 2015 gepaard met een bezuiniging van 30 procent. Waren de voor Wmo beschikbare gestelde rijksbudgetten in de periode 2015-2017 nog (meer dan) toereikend voor de meeste gemeenten, vanaf 2018 hebben vrijwel alle gemeenten te maken met oplopende tekorten.

Een verkenning van landelijke ontwikkelingen die in belangrijke mate van invloed zijn op de Wmo uitgaven, leidt tot het volgende beeld:

- Door sterke vergrijzing, de ontwikkeling van langer thuiswonende inwoners en stijgende tarieven verwachten gemeenten de komende jaren oplopende tekorten.
- De invoering van het Wmo abonnementstarief heeft geleid tot een (flinke) toename van het aantal Wmo-cliënten. Hiervoor zijn gemeenten beperkt gecompenseerd door het rijk.
- Gemeenten worden steeds vaker teruggefloten door de rechter, omdat zij de wet niet goed hebben uitgevoerd. Sinds de decentralisatie zijn er 6.861 rechtszaken gevoerd over de Wmo; in ruim 1/3^e van de zaken komen gemeente en inwoner vooraf tot een schikking en in de zaken waar wel een uitspraak is wordt 41% gewonnen door de inwoner. Dit is 11-16% meer dan in andere rechtszaken tussen overheid en inwoners¹⁴.

Gemeenten kiezen vaak een combinatie van passende maatregelen in de algemene sfeer, bezuinigen op andere gemeentelijke uitgaven en voor een verhoging van de OZB¹⁵.

6. Beïnvloedende factoren op tekort 2020

Er zijn veel factoren en omstandigheden aan te wijzen die in meer of minder mate bijdragen aan het financiële tekort in 2020 en verder. In de werkgroep is een inschatting en vervolgens een weging gemaakt van elke factor.

Hieruit is een top 5 naar voren gekomen van de meest waarschijnlijke oorzaken van het tekort. Ook heeft de werkgroep een beoordeling gemaakt in hoeverre een factor (gunstig) te beïnvloeden is en binnen welke termijn. Een overzicht van de volledige inventarisatie door de werkgroep is bijgevoegd als bijlage II.

De werkgroep beoordeelt als 5 belangrijkste oorzaken van het tekort:

1. Het regionaal besluit tot wijziging van de verdeelsleutel (loslaten solidariteit)
2. Er is lokaal niet voldoende geanticipeerd op dit regionaal besluit en de volumestijging
3. De stijging van het aantal 65plussers
4. Het gebrek aan monitoring/data en gebruik van de beschikbare data:
5. De rol van poortwachter bij de Toegang kan stringenter worden uitgevoerd

Dit inzicht kan bij verder onderzoek en maatregelen een perspectief op de oplossingsrichtingen bieden.

7. Slotconclusie en vervolg

De werkgroep heeft in de periode december 2019 – februari 2020 een verkenning uitgevoerd. Hieruit komt naar voren dat de volgende aspecten in belangrijke mate de oorzaak zijn van het financieel tekort in 2020 op Wmo Specialistische Hulp.

1. De aanpassing in de verdeelsleutel geeft een stijging van ruim 24%

De belangrijkste oorzaak is het effect van het loslaten van de regionale solidariteit per 2020. Deze regionale verdeelsleutel 2015-2019 was gebaseerd op landelijke data over zorggebruik en de budgetten die per gemeente zijn ontvangen via het Gemeentefonds. In 2020 worden de uitgaven procentueel verdeeld op basis van de daadwerkelijke realisaties. De prognose 2020 is gebaseerd op het jaar 2018. Deze aanpassing geeft voor Boxtel een verwachte stijging van ruim 24%, exclusief de jaarlijkse autonome groei van 6,5%. Gemeenten in de regio Meierij hebben feitelijk tot nu toe jaarlijks financieel bijgedragen aan de Wmo uitgaven voor de gemeente Boxtel.

Voor de afrekening 2019 is nog wel sprake van toepassing van de regionale verdeelsleutel.

¹⁴ <https://www.trouw.nl/nieuws/burgers-winnen-vaak-van-gemeente-in-rechtszaken-over-recht-op-wmo-hulp-bc9a7b7c/>

¹⁵ Uit: Binnenlands Bestuur, juni 2019

Het Regionale Inkoopproces voor 2022 e.v. is op dit moment in voorbereiding. Het voorstel is om met dit inkoopkader de regionale solidariteit nog meer los te laten en de verantwoordelijkheid voor en sturing op de Wmo zorgkosten neer te leggen bij de individuele gemeenten.

2. Het budgettaire kader voor Wmo in Boxtel is ontoereikend

In de periode van 2015 – 2018 zijn de uitgaven boven de beschikbare middelen in de begroting gegroeid. Dat geldt zonder uitzondering voor alle Wmo kostenposten en deze moeten dan ook in breder verband worden gezien.

Nu er geen ruimte meer beschikbaar is om het tekort te dekken uit de reserves, is er de noodzaak voor herijking van aangegane verplichtingen. Ook moet de Wmo in de kerntakendiscussie worden meegenomen.

3. Stijging van het aantal 65 plussers

Landelijk is bekend dat de oorzaak van de structurele stijgingen van uitgaven zit in de vergrijzing en de verdergaande ambulantisering van de zorg.

In de regio Meierij wordt rekening gehouden met een autonome groei van 6,5% op het aantal Wmo aanvragen. Deze cijfers bieden geen zekerheid en er bestaat de mogelijkheid dat deze nog hoger uitvallen, zeker wanneer er onvoldoende alternatieven zijn bij een ondersteuningsvraag en het aantal mantelzorgers afneemt.

4. Ontbreken van monitoring en sturing, zowel regionaal als lokaal

In de periode 2015-2019 is regionaal en lokaal onvoldoende zicht en sturing geweest op de uitvoering en relevante basisinformatie over het gebruik, effecten van beleid en financiën. Er is op dit moment weinig tot geen lokale samenhangende onderzoeksinformatie beschikbaar. En daar waar dit wel beschikbaar was, is dit niet als sturingselement ingezet. Daarmee ontbreekt het inzicht of de financiële oplossing zit in het stellen van scherpere beleidskaders, strengere toegang, een groter beroep op sociaal netwerk of anderszins. We weten dat er belangrijke verbanden zijn met andere (lokale) beleidsdomeinen en maatregelen moeten Wmo/sociaal domein breed worden uitgevoerd.

Pas op basis van degelijk onderzoek en een voorstel voor samenhangende maatregelen, kunnen gerichte beleidskeuzes worden gemaakt om structureel invloed uit te oefenen op het Wmo tekort en grip te krijgen op de Wmo budgetten.

5. Toegang en verwijzing

Onze belangrijkste gemeentelijke invloed ligt op het lokaal terugdringen van het aantal indicaties SH. Het ontbreken van monitoring en gerichte sturing op de effecten van beleidskeuzes is van invloed op de uitvoering. Dit is ondermeer zichtbaar binnen de sociale wijkteams.

Zijn er in Boxtel voldoende duidelijke kaders en instructies om tot passende indicering te komen? Is er sprake van kostenbewustzijn bij consultants? Zijn er voldoende (geschikte) alternatieven op Wmo ondersteuningsvragen beschikbaar? Wordt hier voldoende naar verwezen? Constatie is dat er een belangrijke rol ligt bij de sociale wijkteams en Toegang als poortwachter voor Wmo voorzieningen.

Bovengenoemde inzichten bieden ondersteuning bij het inzetten van de juiste financiële en beleidsmatige knoppen om het financieel tekort voor 2020 en verdere jaren terug te dringen.

8.1 Vervolg

Voor uitvoering van verder onderzoek is inhoudelijk meer expertise nodig dan op dit moment beschikbaar binnen de capaciteit van de ambtelijke organisatie. Meerdere bronnen, meer actuele gegevens en verfijning van data moeten benut en met elkaar in verband worden gebracht. Het voorstel van de werkgroep is om een onafhankelijk en deskundig bureau een aanpak te laten opstellen, de onderzoeken te laten uitvoeren en de werkgroep (aangevuld met management) dit te laten begeleiden.

Wel is het mogelijk om een inventarisatie te maken van het “laaghangend fruit”, een scan op de uitgaven die niet direct ingrijpend zijn maar wel financieel positief effect hebben. Een voorbeeld

hiervan is het korte onderzoek van de Toegang MGD naar dubbele indicaties. Dit leverde voor de regionale uitgaven Wmo 2020 een besparing op van € 100.000,- ((MGD breed)

8. Wat weten we nog niet

Welke lokale en regionale aspecten vragen om vervolg en aanvullend onderzoek?

1. De relatie tussen de demografie, de sociale opbouw, de bezuinigingen op budgetten sociaal domein en het hogere zorggebruik op 2^e lijnsvoorzieningen (zoals Wmo, perceel 1)
2. Het zorggebruik Wmo ligt hoger dan in gemeenten van vergelijkbare omvang. Hoe is dit op de andere terreinen van gezondheid? Zijn de Boxtelse inwoners ongezonder?
3. Een overzicht van het voorzieningenniveau en meting van het bereik, gebruik in Boxtel (en – indien mogelijk- gemeenten met een vergelijkbaar karakter).
4. Weten we wat in de Boxtelse structuur en samenleving écht werkt en nodig is om het zorggebruik structureel terug te brengen?
5. Het effect van verhoging van kwaliteit, strenger indiceren en andere benadering van wat een “passende” voorziening is.
6. Nauwgezette en brede analyse van cijfers in de Wmo Suite.
7. Welke maatregelen zijn nodig en welke financiële investeringen zijn daarvoor nodig? Welke besparingen levert dat op en op welke termijn?
8. De huidige raming is op basis van het regionaal inkoopkader 2020. Bij afrekening kan dit een andere beeld laten zien, mogelijk nog negatiever.

9. Voorstel

Wij stellen het college voor:

- voor 2020 rekening te houden met een tekort van minimaal € 564.000,--
- hiervoor aanvullende middelen beschikbaar te stellen en hiervoor dekking te vinden;
- de begrotingsbudgetten Wmo voor 2020 mee te nemen in de kerntakendiscussie en waar mogelijk financiële consequenties van aangegane verplichtingen (sociaal domein breed) te herijken;
- de regio Meierij met nadruk te verzoeken monitoring op te nemen als onderdeel van de Inkoop 2021 e.v.;
- de lokale financiële beheersing en budgetbeheer op orde te brengen.
- de beleidseffecten te bepalen en op basis daarvan de lokale beleidsknoppen in te richten voor het structureel terugdringen van de zorgvraag en alternatieven voor Wmo ondersteuning.
- hierin nadrukkelijk de rol van de Toegang en het voorliggend veld mee te nemen.
- op basis daarvan passende sociaal domein brede maatregelen te nemen.
- hiertoe opdracht te geven aan een extern bureau, een aanpak af te wachten en de werkgroep/management dit proces te laten begeleiden.

10 april 2020

Annelies van Dijck, in samenwerking met de Werkgroep analyse tekort Wmo 2020:
Sander Burghoorn, Johan van Hulten, Anja Steverink en Berry Timmermans